

A P R O B,
_____/semnat /_____
„_21_”_04_2022
Ceslav PANICO
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)

RAPORT SPECIAL

RELE TRATAMENTE BAZATE PE DISCRIMINARE ÎNTR-O UNITATE MILITARĂ CAZUL PAVLESCU

(sesizare ex-officio nr.07-10/1 din 17/01/2022)

A. Informații cu privire la procesul de examinare a sesizării ex-officio:

---

1. În conformitate cu prevederile paragrafului 8 subpunct: 5, 6, 7, 14, 15 ale Regulamentului de organizare și de funcționare a Oficiului Avocatului Poporului, aprobat prin Legea nr. 164/2015 și ale alin. (1) art. 22, alin.1,2 art.24 a Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), la 17 ianuarie 2022 a fost decisă inițierea prezentului Raport special (*caz de o importanță socială deosebită*).
2. Metodologia de monitorizare a cuprins: **documentare din oficiu** prin stabilirea obiectivelor procesului de monitorizare, aprobarea planului de investigare, pregătiri în grupul de lucru, colectarea, sistematizarea și analiza informațiilor din sursele publice și mass-media și din alte surse disponibile, elaborarea și expedierea demersurilor necesare, studierea informațiilor prezentate, sistematizarea și prelucrarea acestora, studierea, analiza standardelor internaționale și practicii europene cu privire la drepturile omului în sistemul militar; solicitarea informației cu privire la incident prin interpelări; analiza materialelor remise de Ministerul Apărării, analiza informației remise de Centrul Serviciului Civil și organele procuraturii; analiza legislației pertinente și a regulamentelor interne; analiza doctrinelor, studiilor comparative, practicii și jurisprudenței CtEDO; deciziei CPDDAE, etc; **realizarea vizitei de documentare** la unitatea militară; verificarea registrelor și însemnărilor din unitatea militară, fișele medicale, registrul de evidență a traumatismelor, verificarea condițiilor materiale din cazarme; discuții cu unii militari în termen; discuții cu ofițerii și subofițerii unității; precum și **activitatea analitică** încadrată în elaborarea Raportului special.
3. Scopul procesului de investigare a constat în (a) verificarea acțiunilor/inacțiunilor autorităților publice, persoanelor cu funcții de răspundere de toate nivelurile prin prisma atribuțiilor funcționale, legislației naționale și a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului în contextul asigurării dreptului la integritate fizică și psihică, dreptul la viață privată și protecția împotriva discriminării față de militarul în termen, aflat în custodia statului; (b) identificarea problemelor de sistem, care au generat acte de rele tratamente față de militarul în termen (c) formularea recomandărilor către autoritățile și persoanele cu funcții de răspundere, după caz și (d) informarea opiniei publice cu privire la rezultatele investigației în cadrul unui raport tematic/ special.
4. Obiectivele procesului de investigare au fost: (i) a verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile ce țin de relele tratamente și integritate fizică / psihică conform art. 3 din CoEDO, (ii) a verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile împotriva discriminării și dreptului la viață privată, conform art. 3, 8 din CoEDO, și protocolului nr.14 CoEDO.
5. Perioada cercetării a fost cuprinsă între 17 ianuarie – 20 aprilie 2022. Raportul a fost desfășurat cu racordare la obligațiile și drepturile specifice ale Avocatului Poporului.

B. Contextul examinării sesizării ex-officio:

---

6. La 10-11 noiembrie 2021, în spațiul mediatic au fost plasate un șir de informații cu privire la situațiile de abuz și hărțuire pe motive de orientare sexuală asupra cet. Marin Pavlescu

(*numele este public*), militar în termen din cadrul Brigăzii nr.2 Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare” pe perioada de îndeplinire a serviciului militar obligatoriu¹.

7. Tânărul a difuzat mai multe detalii cu privire la cazurile de hărțuire și abuz, inclusiv din partea ofițerilor Armatei Naționale, etc². A doua zi, Ministerul Apărării a informat jurnaliștii despre inițierea unei anchete de serviciu în cadrul unei comisii speciale pe cazul mediatizat³.
8. Datele și informațiile examinate, sugerau o bănuială rezonabilă de alegații abuz și rele tratamente aplicate față de persoanele ce exercită serviciul militar în termen în cadrul Armatei Naționale, în particular față de cet. Marin Pavlescu. În special, circumstanțele cauzei indică asupra: (i) alegații de rele tratamente față de militarii în termen; (ii) lipsa informațiilor privind gradul/ mecanismele de protecție împotriva abuzurilor și (iii) tratamentul discriminatoriu aplicat față de un individ în unitatea militară.
9. La 16 noiembrie 2021, OAP a remis un demers Ministerului Apărării cu solicitarea de a remite materialele anchetei de serviciu/ altor informații utile cu privire la cazul mediatizat. Iar, la 25 noiembrie 2021, Ministerul Apărării a remis rezultatele anchetei inițiate cu anexele solicitate, în termenul indicat de Avocatul Poporului. Reprezentantul Ministerului Apărării împuternicit, a manifestat deschidere spre cooperare pe cazul respectiv.
10. În context, la propunerea, șefului Direcției prevenirea torturii, Alexandru ZUBCO din 17 ianuarie 2022, Avocatul Poporului, ad-interim, Dna Maia BĂNĂRESCU a dispus inițierea prezentei investigații *ex-officio*. Avocatul Poporului (Ombudsmanul) Dl Ceslav PANICO a pledat pentru continuarea investigației respective.
11. La 11 februarie 2022, prin decizia Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității în cauza 274/21 a fost constatată hărțuirea lui Marin Pavlescu pe criteriul de orientare sexuală în procesul de îndeplinire a serviciului militar în termen. Consiliul a stabilit că efectivul Brigăzii nr.2 a cunoscut despre orientarea sexuală a militarului în termen, dar și despre tratamentul la care acesta era supus de către ceilalți militari. Cu toate acestea, superiorii nu au întreprins nicio măsură pentru a-l proteja împotriva hărțuirii, deși comandanții de toate nivelele și efectivul din subordine poartă responsabilitate pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurării egalității⁴.
12. Având în vedere că unul dintre obiectivele investigației propriu-zise a fost atins în rezultatul deciziei Consiliului reiterate *supra*, Avocatul Poporului a purces la identificarea și analiza

¹ <https://newsmaker.md/ro/video-un-tanar-din-moldova-a-anuntat-public-ca-este-gay-si-ca-refuza-sa-se-intoarca-in-unitatea-militara/>

² <https://newsmaker.md/ro/nu-sunt-primul-gay-in-armata-moldovei-dar-nici-ultimul-un-militar-in-termen-care-si-a-facut-coming-out-ul-despre-intimidare-frica-si-dezertare-interviu-nm/>
<https://www.jurnaltv.md/news/60fe531eb4d0eb6b/un-soldat-s-a-pomenit-hartuit-de-catre-camarazii-sai-care-au-aflat-ca-este-homosexual.html>

³ <https://newsmaker.md/ro/ancheta-interna-in-cadrul-ministerului-apararii-dupa-ce-un-soldat-homosexual-ar-fi-fost-umilit-si-batut/>

⁴ <http://egalitate.md/news-and-information/militar-termen-hartuit-pe-criteriul-de-orientare-sexuala/>

alegațiilor cu privire la rele tratamente, mecanismul de protecție împotriva abuzurilor în armată în contextul prevenirii unor asemenea împrejurări.

C. Faptele cauzei

13. Marin Pavlescu este originar din Republica Moldova, născut în 2003 într-o localitate din r-l Rezina. A crescut cu mama și frații săi (ambii executând serviciul militar). A terminat studii gimnaziale (9 clase) și de până la încorporare a activat chelner într-un local din Chișinău⁵.
14. Prin procesul verbal al comisiei de recrutare-încorporare nr.6/47 din 08 aprilie 2021 a Secției administrativ-militare Rezina din cadrul Centrului militar teritorial Orhei, MP a fost predestinat pentru executarea serviciului militar în *Forțele Armate*. În hotărârea Comisiei de recrutare-încorporare se menționează că Marin Pavlescu este „predestinat încorporării în *Forțele Armate ale Republicii Moldova pentru data de 20.04.2021*”, ca fiind „apt pentru serviciul militar GL4”.
15. Potrivit caracteristicii psiho-pedagogice întocmite de Secția administrativ-militară din cadrul Centrului militar teritorial Orhei, la capitolul orientare profesională există mențiunea „*de a pleca peste hotare la muncă*”, iar la segmentul capacităților intelectuale se regăsește mențiunea: *ridicarea la bară, iubește să gătească*. La rubrica semne a instabilității neuro-psihologice și accentuări negative ale caracterului există mențiunea precum că *nu sunt prezente semne ale instabilității neuro-psihologice*. Tânărul este prezentat ca *sănătos* și că nu se află la evidență la dispensarele psihoneurologice, ftizio-pulmonologice, dermatovenerologice, iar în evidență la instituțiile narcologice și la organele de poliție *nu se află*. Este caracterizat *satisfăcător* la locul de trai și studii, parcurgând evaluări constante⁶.
16. Potrivit dosarului de recrutare, Marin Pavlescu s-a prezentat la SAM Rezina conform solicitărilor, adică nu a fost adus forțat pentru înrolare și nu s-a eschivat de la recrutare. Rubrică în fișa de examinare, dacă dorește sau nu să îndeplinească serviciul militar nu există. Însă, din însemnele din ancheta preliminară din unitatea militară, Marin Pavlescu a bifat că *a venit fără dorință de a executa serviciul militar, dar cu înțelegerea necesității de a face armata*. Tot aici, Marin Pavlescu a menționat că este într-un conflict de durată cu mama sa și că la vârsta de 13 ani și-a lezat nesimțitor venele în semn de protest.
17. La 20 aprilie 2021, Marin Pavlescu a fost înrolat în Armata Națională, în unitatea militară Brigada 2 Infanterie Motorizată în calitate de soldat cl.III⁷. Iar la 24 mai 2021, în legătură cu finisarea cursului inițial de instruire, soldatul Marin Pavlescu a fost numit la funcții în compania logistică în calitate de „maistru (lăcătuș) - conducător auto grupă reparație a armamentului pluton reparație și evacuare”, soldat I, clasa de salarizare 42⁸.
18. A doua zi după înrolare, Marin Pavlescu a solicitat asistența serviciului psihologic din unitate. Solicitățile respective au fost multiple, comparativ cu semenii săi. Psihologii din unitate au

⁵ Extras din dosarul personal al militarului

⁶ Extras din caracteristica psiho-pedagogică eliberată de SAM Rezina, CMT Orhei

⁷ Extras din ordinul de încorporare nr.74

⁸ Extras din ordinul pe unitate nr.96

acordat consiliere psihologică, ore informative și consiliere individuală și au întocmit rapoarte de specialitate cu recomandări către conducerea unității pe întreaga perioadă de executare a serviciului militar. Marin Pavlescu a menționat că este în imposibilitate de a se adapta mediului militar; lipsește dorința de a satisface serviciul militar; este în incapacitate de a întreține legături comunicaționale; în ostilitate categorică de a satisface serviciul militar. În urma evaluărilor realizate, Marin Pavlescu a fost inclus în grupul de risc, în care s-a aflat continuu. Alături, acesta a vizitat, în mod frecvent, serviciul psihologic al unității militare pentru a primi suport problemelor cu care se confruntă.

19. Referințele de serviciu arată că Marin Pavlescu s-a manifestat ca un militar instruit la un nivel satisfăcător, ordinele și sarcinile primite le îndeplinea, se contrazicea uneori cu superiorii, respecta cerințele referitor la disciplina militară, menținerea ordinii interioare, obligațiunile funcționale le cunoștea la nivel satisfăcător și le îndeplinea conform regulamentelor militare; în colectiv avea dificultăți de comunicare, iar fizic era dezvoltat bine.
20. Potrivit fișelor de observație medicale, Marin Pavlescu a fost internat în secția boli infecțioase și dermatovenerologie în perioada 17 iunie – 29 iunie 2021; 16 august – 23 august 2021; 13 octombrie – 19 octombrie 2021 și în secția cardiopneumologie în perioada 10 iulie – 16 august 2021.
21. Potrivit informațiilor din Registrul de bolnavi al companiei nr.957 există mențiuni cu privire la eliberarea lui Marin Pavlescu de la efortul fizic, la avizul medicului pentru 15 zile începând cu 29 iunie 2021; s-a prezentat în PM la 01 iulie 2021; s-a prezentat în PM la 23 iulie 2021; 26 iulie 2021 – eliberat de 5 zile *în continuare scris neclar*; .. iulie 2021 – eliberat de la efortul fizic; 26 august 2021 – s-a prezentat *în continuare scris neclar*; ... septembrie 2021 – s-a prezentat în PM; ..septembrie 2021 – eliberat de la *în continuare scris neclar*; 14 septembrie 2021 – s-a prezentat de a fi eliberat *în continuare scris neclar*;
22. Potrivit Registrului de control corporal nr.974, există următoarele obiecții în perioada iunie-august 2021: *soldat cl.III, MP – degetul de la piciorul stâng rănit (?); rană la degetul de la piciorul stâng; rană la degetul mare; ningel la piciorul stâng; are probleme cu piciorul*. Alte mențiuni și obiecții în Registrul respectiv includ: *alergie la picior; opăreală la călcâie și degetele picioarelor; rozătură la călcâie; pălit la schinare, pată roșie; pete pe picioare; bube pe picioare; piciorul ros de la bocani; picior pansat; probleme cu picioarele; picioare opărite; picior umflat; zgârâieturi pe spate; observații nu-s*. Obiecțiile respective arată că rănilor provocate membrilor inferioare ale militarilor în termen provin din cauza incompatibilității încălțăminte (bocancilor) – calitate, comoditate și perioadă de uz, aspecte ce urmează a fi remediate de unitățile militare. Când privește bolile dermatologice și alte maladii ale pielii acestea urmează a fi tratate corespunzător, iar dacă acestea reprezintă urme de violență să fie investigate și raportate. Elemente ce ar indica suportarea unei agresiuni de către Marin Pavlescu nu sunt înregistrate.
23. Pe perioada de 6 luni, Marin Pavlescu a semnalat acțiuni de abuz orientate asupra orientării sale sexuale, tratament discriminatoriu, etichetare, difuzarea informațiilor cu caracter privat, maltratare, etc, precum și lipsa mecanismului de protecție împotriva formelor de abuz.

24. Marin Pavlescu a beneficiat de o învoire în perioada 08-09 iulie 2021⁹. Iar, la 05 noiembrie 2021, Marin Pavlescu a primit învoire sub formă de concediu pe motiv familial pe termen de 5 zile, în perioada 06 noiembrie – 10 noiembrie 2021, în temeiul solicitării mamei lui Marin Pavlescu din 04 noiembrie 2021, telegramii Centrului militar teritorial Orhei din 04 noiembrie 2021 și a raportului comandantului interimar al companiei logistice a Brigăzii nr.2. În perioada prescrisă, Marin Pavlescu nu a revenit în unitatea militară pe motivul lipsei securității personale și acțiunilor de persecuție pe motiv de discriminare pe criteriu de orientare sexuală constatate de Consiliul pentru Egalitate.
25. Pe faptul părăsirii samovolnice a unității, Brigada nr.2 a remis un proces-verbal de constatare în adresa procuraturii Chișinău, of. Buiucani la 11 noiembrie 2021. Cauza se afla în examinare la momentul finisării investigației.
26. La fel, Inspectoratul militar al Ministerului Apărării a inițiat o cercetare administrativă pe cazul admiterii acțiunilor de intimidare, hărțuire, discriminare și a violenței fizice în privința lui Marin Pavlescu finisată la 23 noiembrie 2021. Potrivit Inspectoratului militar: (a) informațiile comunicate de Marin Pavlescu în spațiul mediatic precum că ar fi „gay” sunt declarative și fără suport probatoriu, (b) orientarea sexuală a cetățenilor R. Moldova de gen masculin în vârstă de la 18 până la 27 ani nu este temei de scutire a acestora de serviciul militar în termen, (c) declarațiile făcute de soldatul Marin Pavlescu în mijloacele de informare în masă precum că în timpul serviciului militar în Brigada 2 în privința lui au fost admise injurii și violență fizică s-au adevărat; (d) numirea militarului în termen soldat Marin Pavlescu cu cuvinte injurioase nu pot fi calificate ca hărțuire sexuală conform art.173 CP al RM și hărțuire conform Legii 121/2012, deoarece au fost făcute cu scopul de a-l determina pe acesta la raporturi sexuale și nu au condus la un mediu intimidant, ostil și degradant împotriva acestuia; (e) în timpul executării serviciului militar în Brigada 2, militarului în termen Marin Pavlescu nu i-au fost îngrădite careva drepturi pe motiv de orientare sexuală și acesta peste tot a fost tratat cu egalitate cu alți militari în termen; (f) în timpul executării serviciului militar în termen soldat Marin Pavlescu a intenționat de mai multe ori să obțină informații cum ar putea să fie eliberat din serviciul militar în termen; (g) declarația militarului în termen, Marin Pavlescu precum că există o înregistrare a convorbirii telefonice dintre el și prietenul său este întemeiată pe presupuneri; (h) violența fizică aplicată de soldat VM în privința militarului în termen MP a avut loc în urma altercației dintre militarii menționați fiind provocată de ultimul, care făcea gălăgie în dormitor în timp ce primul se odihnea după serviciu, poate fi calificată ca relații neregulamentare dintre militari și nu a avut loc din motivul orientării sexuale a soldatului Marin Pavlescu; (i) investigarea cazului relațiilor neregulamentare dintre militarii în termen soldat VM și soldat Marin Pavlescu, precum și cazului relațiilor homosexuale dintre soldat MP și partenerul său minor, ține de competența Procuraturii RM și (j) verificarea declarațiilor soldatului Marin Pavlescu care se contrazic cu explicațiile/ declarațiile date de către militarii Brigăzii 2, urmează a fi efectuate de organul de urmărire penală. Cercetarea administrativă a fost remisă Procuraturii Generale a R. Moldova, pentru primirea unei decizii definitive.

---

⁹ Extras din Registrul de învoiți al companiei

D. Recrutarea în Armata Națională

---

27. Datele acumulate, arată că în ianuarie 2021, mama lui Marin Pavlescu, Dna Liudmila Pavlescu, s-a prezentat la Secția administrativ-militară Rezina cu rugămintea de a-l încorpora pe fiul acesteia în serviciul militar, deoarece acesta *a abandonat studiile; își ruinează posibilitatea creșterii profesionale, pe fundalul concubinajului cu o domnișoară, etc.* La acel moment, reprezentanții Secției administrativ-teritoriale Rezina i-ar fi comunicat că încorporarea va fi realizată la împlinirea vârstei de 18 ani.
28. În aprilie 2021, la insistența mamei, Marin Pavlescu (*cu nedorință clară de a însuși serviciul militar*) se prezintă la comisia de recrutare, unde este recomandat pentru încorporare. Grupul de lucru și-a creat impresia că Marin Pavlescu a realizat aceste acțiuni în spirit de protest contra acțiunilor mamei (la acel moment).
29. În altă ordine de idei, grupul de lucru a atras atenție cu privire la formalitatea activității comisiei de recrutare-încorporare față de recrutarea calitativă a recruților pentru serviciul militar în termen. Mecanismul de evaluare se pare că este unul învechit, fișele de evaluare nu răspund la necesitățile reale și posibile ce pot apărea la vârsta adolescentină. Se pare că, tinerii deloc nu conștientizează la această vârstă specificul serviciului militar, ce include privarea de anumite facilități, cum ar fi telefon, internet, distracții, comunicări, un mediu privativ, decât libertin, cum este acceptat de tineri. **Cazul „Pavlescu” arată de fapt, nu doar problema acestui individ, dar atrage atenția și asupra calității evaluării riscurilor și recrutării în Forțele Armate de către comisiile civile de încorporare, fie din cauza factorilor subiectivi (factori umani) sau pe motive obiective legate de imperfecțiunea regulamentelor și criteriilor de evaluare.**
30. Potrivit hotărârii Comisiei recrutare-încorporare, Marin Pavlescu a fost evaluat: *„predestinat încorporării în Forțele Armate ale Republicii Moldova pentru data de 20.04.2021” „apt pentru serviciul militar GL 4”.*
31. Regulamentul cu privire la încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus prevede că [... selectarea recruților pentru îndeplinirea serviciului militar în termen sau celui cu termen redus și repartizarea lor pe genuri de arme și componente ale Forțelor Armate au drept scop completarea rațională a unităților militare cu recruți apti din punctul de vedere al sănătății, nivelului de studii, pregătirii profesionale și a stării moral-psiho-logice]¹⁰. Selectarea recruților pentru îndeplinirea serviciului militar și repartizarea lor pe genuri de arme și componente ale Forțelor Armate se efectuează de către organul administrativ-militar, în conformitate cu rezultatele studierii complexe a situației și a calităților personale ale recruților în cadrul recrutării, în perioada de pregătire pentru încorporare și de trecere a comisiilor medico-militare și de recrutare-încorporare.
32. Studiarea recruților și obținerea datelor obiective despre recruți în vederea selectării lor pentru îndeplinirea serviciului militar și repartizării pe genuri de arme și componente ale Forțelor Armate prevede desfășurarea următoarelor acțiuni: determinarea stării sănătății și dezvoltării

---

¹⁰ Hotărârea de Guvern nr. 864 din 17.08.2005

fizice a recrutului; studierea stării familiale; determinarea nivelului de studii; studierea calităților profesionale; studierea psihologică; examinarea materialelor privind recruții supuși urmării penale, ori a căror cauză se examinează în instanța de judecată, sau care au antecedente penale nestinse”.

33. Potrivit cumulului materialelor remise, Avocatul Poporului constată că procesul de recrutare a lui MP nu a atins indicii calității, îndeplinind o sarcină mai mult formală decât privitoare situației individuale ale tânărului. Astfel, nu au fost supuse analizei:
- ✓ **situația stării familiale**, care presupune: examinarea certificatelor privind componența familiei și starea materială a acesteia, a altor documente ce caracterizează starea familială a recrutului. De altfel, s-a stabilit că Marin Pavlescu provine dintr-o familie monoparentală, mama acestuia acuzând afecțiuni ale stării de sănătate, fapt pentru care, pe parcursul satisfacerii serviciului militar, tânărul a solicitat, în repetate rânduri, obținerea concediului pentru asistarea acesteia. Mai mult, pe întreaga perioadă a îndeplinirii obligațiilor militare, Marin Pavlescu se arată profund îngrijorat de starea mamei, fiind interdependent de serviciile psihologice pentru depășirea provocărilor emoționale;
  - ✓ **atestarea stării fizice** – nu a fost centralizată problema miopiei tânărului, condiție care se poate răsfrânge asupra calității obligațiilor militare realizate, care invită la o formă fizică neafectată;
  - ✓ **determinarea nivelului de studii** – se relevă că Marin Pavlescu obținu-se treapta studiilor gimnaziale, cu toate acestea, o racordare a stării de fapt, a pregătirii psiho-emoționale, în vederea angajării în serviciul militar, a absentat în procesul preparatoriu al recrutării.
34. **Astfel, pe fundalul desconsiderărilor admise, Comisia de recrutare-încorporare nu a realizat o studiere multilaterală a situației și a calităților personale ale tânărului, mizând pe o politică de încorporare „în goană” după numeric, nu și în echilibru cu necesitățile mecanismului național de apărare, fapt care s-a revărsat negativ asupra militarului astfel încorporat, după cum se va arăta în continuare.**
35. Reprezentanții Brigăzii nr. 2 în discuțiile purtate cu angajații Oficiului Avocatului Poporului, au confirmat existența calității necorespunzătoare a recrutării tinerilor în serviciul militar. Astfel, animați de ideea umplerii mecanismului național de apărare cu resursă umană, Secțiunile administrativ-militare omit a realiza un control efectiv, profund, cu capacitate de filtru a situației tinerilor care țin a fi încorporați în serviciul militar. Drept consecință, unităților militare le revine sarcina deosebit de complexă de a se ocupa de sprijinirea acomodării tinerilor astfel încorporați. Problema enunțată rezultă și alte incidente care au loc în mediul militar, dată fiind lipsa conștientizării statutului căpătat, provocarea relațiilor neregulate și a dezertărilor (*dezertare interpretată ca părăsirea unității din cauza necorespunderii cu cerințele serviciului militar*), etc¹¹.
36. Spre exemplu, referitor la adaptabilitatea psiho-emoțională în serviciul militar, datele prezentate de Ministerul Apărării, arată că din 231 militari încorporați în luna aprilie 2021,

¹¹ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/03/Raport_unitatea-militara_FINAL_pe-site-1.pdf

doar unul corespundea cerințelor pentru executarea serviciului militar. Numărul tinerilor nerecomandați pentru serviciile ce necesită o rezistență fizică și psihologică înaltă este destul de mare.

37. În unitatea militară, Marin Pavlescu este supus repetat testului psihologic, în vederea identificării aptitudinilor acestuia și a pregătirii asumării obligațiilor militare. Astfel, la 21 aprilie 2021, militarul în termen Marin Pavlescu este identificat: [...în imposibilitate de a se adapta mediului militar; în incapacitate de a întreține legături comunicaționale; în ostilitate categorică de a satisface serviciul militar...].
38. Acești indicatorii negativi, au impulsionat purcederea monitorizării riguroase a evoluției comportamentale a acestuia, obligație partajată, atât între psihologi, cât și între superiori. A fost inițiat lucrul educativ și restabilitor, ceea ce înseamnă: repetarea testării psihologice în vederea atestării progreselor comportamentale; exonerarea acestuia de la îndeplinirea sarcinilor care consumă din rezervele suplimentare fizice și psihice, convorbiri de suport, etc.
39. De altfel, prezența militarilor incapabili a rezona cu specificul mediului militar, consolidează vulnerabilitatea anterior discutată, în privința calității examinării recruților de către componența Comisiei de recrutare-încorporare responsabilă pentru: analizarea rezultatelor examenului medical, aptitudinilor profesionale, calităților morale ale recruților, ale nivelului de studii și, în mod suplimentar, verificarea situației familiare.
40. Mai mult, existența unei categorii de militari ostili serviciului militar, plasează sub dubiu calitatea serviciilor oferite, indicator care contrariază cu importanța recunoașterii rolului de reprezentanți ai Statului pe care o poartă militarii, care trage după sine și pregătirea pentru participarea la acțiuni militare; exercitarea funcțiilor de serviciu; executarea serviciului de alarmă; participarea la exerciții și antrenamente militare; aflarea în misiune, participarea la operațiuni de menținere a păcii; participarea la concentrări militare; acordarea de ajutor organelor de drept pentru asigurarea legalității și a ordinii de drept.

E. Mecanisme de protecție împotriva abuzurilor în armată

41. Cutuma, potrivit căreia în armată nu e potrivit să te plângi, încă, mai funcționează. Sistemul public militar a reacționat, ca de obicei, cu rezistență față de alegerile și pretențiile lui Marin Pavlescu. **Este cert că reîncadrarea lui Marin Pavlescu în serviciul militar ar înseamnă o vădită afecțiune asupra libertății și securității lui personale, indiferent în ce unitate militară va fi dislocat.**
42. Cazul „Pavlescu” arată la șirul de vulnerabilități din Armata națională și determină necesitatea unei resetări esențiale asupra conceptelor de pregătire militară și/sau executare a serviciului militar la realitățile actuale. Armata Națională nu poate fi complice la încălcarea drepturilor omului. Urmare, instituțiile militare trebuie să depună eforturi maxime pentru a remedia aceste eșecuri și nereguli la modul cât mai serios. Nu este o rușine pentru Armata națională să solicite suportul actorilor societății civile sau specialiștilor din afara sistemului în depășirea

unor probleme ne-militare. Armata națională este parte a societății și înglobează membri ai societății obligați prin Legea supremă să îndeplinească serviciul militar.

43. Deși, există un Regulament cu privire la procedura de prevenire, identificare, înregistrare, raportare și examinare a cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și violență în bază de gen se pare, că în speța lui Marin Pavlescu aceste prevederi obligatorii nu au fost aplicate. Răspunsul autorităților militare la cazurile de hărțuire, etc se află exact în Regulamentul neaplicat¹². Notăm că aplicabilitatea Regulamentului respectiv nu a fost examinat în prezenta examinare ex-officio.
44. Toate unitățile militare trebuie să-și racordeze activitatea la prezentul Regulament. În toate unitățile militare și subdiviziunile Ministerului Apărării și a Marelui Stat Major al Armatei Naționale trebuie să fie instituit Registrul de evidență a plângerilor/ sesizărilor cu privire la cazurile de discriminare, hărțuire sexuală și violență în bază de gen.
45. În unitate, Marin Pavlescu fusese etichetat de colegii săi drept „ochelarist”, „Harry Potter”, etc – germeni discriminatorii. Conducerea unității militare a susținut că a lichidat alegerile discriminatorii prin avertizare verbală a colectivului asupra neadmiterii unor asemenea acțiuni.
46. Regulamentul disciplinei militare, obligă comandantul unității / militarii să poarte responsabilitate pentru starea disciplinei militare în unitate. În același timp, Regulamentul respectiv nu descrie care este mecanismul de realizare a acestei obligațiuni¹³.
47. O altă formă de recepționare a plângerilor/ propunerilor în cadrul unității, sunt boxele poștale instalate pe holurile cazarmelor. Militarii sunt îndemnați să sesizeze comandantul unității prin remiterea informațiilor scrise (inclusiv anonime) în boxa respectivă¹⁴. Toate informațiile plasate în boxe sunt examinate de comandantul unității/ fie subalternul desemnat. Deși, boxele reprezintă un instrument preventiv de recepționare a oricăror informații, acesta nu este un mecanism eficient de reacție la anumite alegeri, în special individuale, mai ales într-un colectiv izolat.
48. Alte instrumente de înregistrare și evidență rămân registrele interne (a bolnavilor, a incidentelor, a traumelor, a învoirilor, de examinare corporală, etc). Deși, registrele examinate în cadrul investigației respective și în urma vizitei de monitorizare la Brigada 2 sunt completate, se pare că informațiile din acestea nu sunt supuse re-verificărilor, ori sunt ignorate și notate formal. Spre exemplu, în registrul de control corporal, se menționează despre un șir de traume obținute de militarii în termen din cauza calității proaste a bocancilor, însă, nu se reacționează în niciun mod. Militarii continuă să poarte bocancii nocivi, și traumele se repetă.
49. Chestionarele anonime/ evaluările realizate periodic de Serviciul psihologic nu redau imaginile reale a situației privind comportamentul dintre/ față de militari. Există o continuă reticență atât între militarii în termen, fie aceasta se retransmite prin alte metode informale de

¹² Ordinul Ministrului Apărării nr.327 din 07 iulie 2020

¹³ Art.7 Legea 52/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare

¹⁴ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/03/Raport_unitatea-militara_FINAL_pe-site-1.pdf

a nu raporta nimic ce ar afecta disciplina militară. Aparent, tinerii aleg să îndure suferințele informale la care sunt supuși pe perioada executării serviciului militar, replicându-le față de semenii inferiori cu titlul de exemplu de bărbăție.

50. Declarațiile lui Marin Pavlescu cu privire la violență/ abuzuri între militarii în termen urmau a fi luate și examinate la modul serios. Simpla contrazicere a sesizărilor respective nu este suficientă. Înlăturarea fenomenului „*dedovschinei*” trebuie să constituie o prioritate. Dacă, acțiunile respective continuă în prezent, acestea urmează a fi identificate și documentate corespunzător. Iar, militarii prin contract trebuie să acorde vigilență sporită și să nu încurajeze comportamentele neregulate. Adolescenții sunt predispuși spre a copia și replica exemplele negative. Aceasta înseamnă că fie ultimii revin din civil cu asemenea intenții, fie le asimilează în perioada de executare a serviciului militar. Avocatul Poporului susține eforturile Armatei Naționale în înlăturarea fenomenului „*dedovschinei și a relațiilor neregulate*” și îndeamnă autoritățile de profil să depună eforturi consistente în acest sens.
51. Dincolo de aspectele constatate de Consiliul de egalitate cu privire la asistența psihologică oferită lui Marin Pavlescu, materialele acumulate arată că Serviciul psihologic al unității și-a realizat sarcinile regulamentare cu privire la evaluarea calității și adaptabilității militarilor în termen pe perioada de executare a serviciului militar. Marin Pavlescu, ca și 90% din militarii în termen înrolați în aprilie 2021 erau evaluați ca necorespunzători serviciului militar cu dispunerea recomandărilor către superiori și alte servicii din unitate. Mențiuni directe cu privire la „orientarea sexuală” a lui Marin Pavlescu în actele remise nu se evidențiază. Deși, potrivit Regulamentului cu privire la procedura de prevenire, identificare, înregistrare, raportare și examinare a cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și violență în bază de gen informațiile comunicate cu privire la pretensele acțiuni de intimidare/ hărțuire/ discriminare urmau a fi înregistrate corespunzător. Omisiunea de a include relatările de bază făcute de Marin Pavlescu despre orientarea sa și actele de hărțuire la care a fost expus sunt neclare. La fel, rămâne neînțeleasă poziția univocă a tuturor ofițerilor chestionați despre faptul că „*nu au cunoscut despre orientarea sexuală a lui MP, ci au aflat din mass-media*”.
52. În același timp, Marin Pavlescu era atestat de multiple ori îngrijorat, anxios, plângând. La recomandările superiorilor, tânărul a beneficiat de serviciile psihologice, care în pofida problemelor pe care le semnalase, nu adoptau tratamente cu efect, oferind asistențe de fațadă, susține beneficiarul asistenței. Mai mult, în unele cazuri, serviciul psihologic era inaccesibil, superiorii unității militare justificând acest aspect prin: ocuparea specialistului în alte activități, posibilitatea reluării beneficiarii din urma serviciilor psihologice într-o altă perioadă de timp, oportună pentru ambele părți: prestator, beneficiar.
53. Marin Pavlescu solicita, cu frecvență înaltă, asistența psihologului fapt pentru care era blamat, atât de către colegii săi de grad egal, cât și de către superiori, evidențiindu-se că nu este una destoinic unui militar să solicite asistență psihologului.
54. În vizita preventivă la Brigada 2, reprezentanții acesteia au contestat susținerile lui Marin Pavlescu, evidențiind că el a beneficiat, cu regularitate, de servicii psihologice, a fost consiliat și ajutat să-și depășească problemele. Nu a fost supus formelor de discriminare. Mai mult, acesta a beneficiat de facilități deosebite, comparativ cu ceilalți militari în termen, de exemplu

i s-a acordat de 3 ori concediu pe parcursul a șase luni de executare a serviciului militar. Tot ei, au recunoscut existența unui limbaj mai agresiv în mediul militar, care nu întotdeauna ia greutatea unei tachinări personale. Tinerii încorporați în Forțele Armate sunt oglinda societății, care cumulează stereotipurile și defecțiunile existente în mediul civil. Astfel, este dificilă reconstruirea unei personalități deja fondate, în pofida încercărilor conjugate de specialiștii unităților militare.

55. Din afirmațiile reprezentanților unității, aceștia ar fi acționat doar în interesul lui Marin Pavlescu prin detașarea în alte servicii (medical, punctul de control) decât incluziunea în serviciu alături de semenii săi. Detașarea în alte servicii ar fi avut loc, după ce s-ar fi aflat în colectiv despre orientarea sa sexuală și relațiile amicale cu un alt tânăr (*aspecte neascunse de Marin Pavlescu*), cu excepția perioadelor de tratament medical.
56. Dimpotrivă, în percepțiile lui Marin Pavlescu, o asemenea măsură administrată nu a fost în putere să-i atenueze stările emoționale, ci i-au intensificat trăirile anxioase. Fiind izolat social, acesta a traversat o criză care-l apropia tot mai mult de comiterea unui act suicidal.
57. Măsura de detașare s-a înrudit cu un tratament discriminatoriu, de excludere a acestuia din cercul militarilor. Astfel, o dată cu fixarea obligațiilor în unitatea medicală, a fost absolvit de la realizarea unor exerciții intrinseci serviciului militar – antrenamente de varii natură – cu menținerea unor activități tehnice, repetitive, în impas de dezvoltare profesională, comparativ cu ceilalți semeni (care nu reclamau nimic). O evaluarea reală și proactivă a temerii respective trebuia/ urma să fie realizată, dacă se acționa în interesele tânărului și a problemei invocate și nu invers.

F. Aspecte privind cercetarea administrativă

58. Inițial, Ministerul Apărării / factorii de decizie nu au reacționat cu vreun comunicat public cu privire la acuzațiile imputate de MP în spațiul mediatic. Ulterior, în media a apărut mesajul cu privire la inițierea unei anchete interne, informație incompletă și insuficientă pentru volumul de acuzații.
59. Inspectoratul militar al Ministerului Apărării a inițiat o cercetare administrativă. Concomitent la sesizarea avocatei lui Marin Pavlescu, Doina-Ioana Străisteanu au fost dispuse măsuri suplimentare de cercetare. Cercetarea a cuprins audierea militarilor prin contract, militarilor în termen, ridicarea și analiza dosarelor și registrelor și a altor informații. Aceasta a fost finisată la 23 noiembrie 2021.
60. Analizând raportul final a cercetării administrative, Avocatul Poporului constată că, Inspectoratul militar a adoptat o poziție de apărare în procesul de analiză, eșuând în a echilibra pozițiile concurente și în a administra elemente probatorii obiective (*spre ex: nu a fost verificată alegația ce privește interceptarea/oferirea publicității discuțiilor telefonice purtate dintre Marin Pavlescu și apropiatul său – acțiuni de ridicare a obiectului, de inspecție tehnică a posibilităților de înregistrare nu au fost realizate, segmentul fiind iradiat din faza administrării probelor, etc, afirmațiile lui Marin Pavlescu au fost totalmente ignorate, însemnele din registre nu au fost apreciate corect; nu a fost redacă o apreciere justă a actelor*

de violență dintre militari, etc). Cumularea, în cantitativ privit a materialelor de dezvinovățire a contribuit la umbrirea stabilirii modului în care s-au consumat circumstanțele reale ale cauzei. Toți au negat actele discriminatorii, dar în același timp, toți au cunoscut despre „orientarea sexuală” și au acționat împotriva tânărului, etc.

61. La fel, Inspectoratul Militar a negat existența problemelor semnalate de către militarul în termen, Marin Pavlescu, intenționând a centraliza necesitatea atragerii la răspundere penală a tânărului în privința faptului dezertării și-a întreținerii relației cu implicarea unui minor. Acest aspect, apare mai mult ca o pedeapsă față de Marin Pavlescu pentru că și-ar fi permis să „denigreze”.

G. Alternative la încorporarea tinerilor ce invocă „apartenența lor la o minoritate sexuală/ de orientare sexuală, etc”.

62. În Republica Moldova nu se admite liberarea de serviciul militar pe motivul „orientării sexuale/ apartenenței la o minoritate sexuală / alte motive similare și nici înlocuirea serviciului militar obligatoriu cu serviciul civil (de alternativă).
63. Legea 156/2007 serviciului civil de alternativă nu prevede o asemenea garanție.
64. Potrivit Centrului Serviciului Civil al Republicii Moldova, în practica serviciului civil nu au existat cereri privind îndeplinirea serviciului civil din partea tinerilor ce au pretins „orientarea sexuală”. Începând cu anul 1991 în serviciul civil au fost încorporați 56130 cetățeni¹⁵.

H. Constatări:

65. **Procesul de recrutare a lui Marin Pavlescu nu s-a încadrat în exigențele impuse de Regulamentul cu privire la încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus.** Examinarea individuală a purtat un caracter superficial, nefiind anticipate incidentele care pot surveni în cursul executării serviciului militar. Nu se poate considera ca a fost inițiată o examinare multi-aspectuală a dosarului persoanei, cu profundă analiză a circumstanțelor particulare, care puteau indica, inclusiv, o amânare a executării serviciului militar. Avocatul Poporului consideră primejdioasă recrutarea pe bandă rulantă a tinerilor în Forțele Armate, care se transformă, sub acest mijloc de suplینire a resursei umane, într-un mecanism lipsit de utilitate, îndepărtat de scopurile pe care, cu adevărat, urmează a le realiza un sistem de apărare națională. De altfel, disciplina militară și corectitudinea executării obligațiilor militare este interdependentă de solemnitatea și de exigența cu care se recrutează tinerii în Forțele Armate.
66. **Tratarea neconformă a alegațiilor ce semnaleză atitudini discriminatorii în unitatea militară.** În speța dedusă analizei s-a remarcat că în pofida conduitei tânărului supus marginalizării și a avertizărilor duse de către acesta superiorilor unității militare, măsuri de disciplinare nu au fost întreprinse. Deși se susține că au fost lansate preîntâmpinări, avertismente, se detaliază că climatul colectivului militar era verificat prin chestionare

¹⁵ Răspuns Centrul Serviciului Civil al R. Moldova nr.12 din 04 februarie 2022.

anonimă, astfel încât, tratamentele improprii unității militare nu au fost atestate, Avocatul Poporului apreciază asemenea măsuri puțin probabile a soluționa un caz individual. Alegațiile aduse urmează a fi supuse unui amplu proces de cercetare: începând de la aspectele formale – înregistrarea alegației, până la solicitarea explicațiilor de la cercul implicaților, dobândirea probei cu martori, etc. Adoptarea unor măsuri de natură generală, profilactică, nu pot pune capăt unor fapte consumate, care odată nesancționate, țin a se încuraja în dezvoltare. Astfel, se concluzionează că măsurile adoptate de către superiorii unității militare au purtat un caracter educativ, necesar, dar nu și suficient gravității incidentului. Neglijarea controlului disciplinei militare se probează și prin lipsa intervenției în termen util și a desconsiderării sancționării persoanelor vinovate în provocarea altercației cu implicarea lui Marin Pavlescu.

67. **Desconsiderarea alegațiilor ce vizează interceptarea discuțiilor telefonice purtate dintre militar și apropiatul său.** Superiorii unității militare au negat existența unei asemenea înregistrări (ne-întreprinzând măsuri de control adițional), deși, în unitatea militară, diverși actori își fondau prezumțiile de apartenență la o minoritate sexuală a tânărului pe fundalul existenței „probei incontestabile”.
68. **Lipsa necesității și a justificării de a interveni în viața privată a militarului.** Chiar dacă în speță se impută prevederile art. 37¹ Legea nr. 162 din 22.07.2005 cu privire la statutul militarilor¹⁶ - controlul militarilor nu ar trebui să expandeze dreptul la viața privată. Astfel, orice măsură de monitorizare ar trebui să se încadreze în matricea necesității, proporționalității, scopului legitim urmărit, contextului de propulsare, respectării limitelor morale. În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cu titlu de exemplu, s-a demonstrat în ce măsură interceptările telefonice pot afecta prevederile art. 8 ale Convenției: [..întrucât convorbirile telefonice sunt cuprinse în noțiunile de „viață privată” și de „corespondență”, în sensul alin. (1) art. 8 al CoEDO, interceptarea acestora, memorarea lor într-un registru secret și comunicarea datelor referitoare la „viața privată” a unei persoane, se interpretează ca fiind o „ingerință a unei autorități publice” în exercitarea dreptului garantat de art. 8 al Convenției. Pentru a nu încălca art. 8 al Convenției, o asemenea ingerință trebuie să fi fost „prevăzută de lege”, să urmărească un scop legitim în sensul alin. (2) art. 8 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale și, în plus, să fie necesară într-o societate democratică pentru îndeplinirea acestui scop...]. În prezenta cauză, lipsesc / lipseau temeiurile obiective pentru inițierea interceptărilor. Marin Pavlescu nu era cercetat pentru admiterea unei abateri, astfel încât acțiunile de investigație să devină necesar-stringente. Post supunerii interceptării, nu au rezultat informații care ar prezenta drept materie-bază pentru inițierea unor suspiciuni privind calitatea obligațiilor militare îndeplinite. La fel, era absent și un scop legitim al ingerinței în viața privată a persoanei. Mai mult, obținerea datelor s-a revărsat în mediul militar într-o manieră absolut condamnată, fiind în putere să dezvolte tratamentele discriminatorii și ofensive în referința lui Marin Pavlescu. Pe

¹⁶ [...pentru asigurarea integrității profesionale a militarilor, subdiviziunea specializată din cadrul structurii militare efectuează monitorizarea stilului de viață al acestora, cu respectarea dreptului la viața intimă, familială și privată, cu scopul de a identifica coresponderea dintre: a) nivelul de trai al militarului și nivelul legal de remunerare a acestuia și a persoanelor cu care duce o viață comună; b) conduita militarului și exigențele de conduită ireproșabilă stabilite prin Codul de conduită profesională a militarilor prin contract, aprobat de către conducătorul structurii militare. Procedura de monitorizare a stilului de viață al militarilor se stabilește de către conducătorul structurii militare...].

fundalul omisiunilor, în relație de cauzalitate, au fost lovite și principiile proporționalității și ale respectării limitelor morale. Cu titlu de concluzie: orice persoană are dreptul la intimitate, respect și inviolabilitatea vieții private. Orice publicitate a informațiilor cu caracter personal, în lipsa unui consimțământ clar exprimat, constituie o ingerință crasă la adresa drepturilor fundamentale ale omului. Cumularea de informații cu scopul de a se verifica anumite prezumții, cu urmările alimentării fenomenului de discriminare – constituie o încălcare gravă în accepțiunea Drepturilor Omului, pasibilă de angajare a răspunderii.

69. **Omisiunea cultivării spiritului non-discriminatoriu în unitățile militare/ Lipsa alternativei la încorporare.** Exonerarea de la satisfacerea serviciului militar obligatoriu este posibilă doar sub criteriile: imposibilității fizice; atingerii unei vârste, din convingeri religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și din alte motive similare, nu pot îndeplini serviciul militar în termen. Apartenența la o minoritate sexuală nu se categorisește drept temei pentru exonerarea de la satisfacerea serviciului militar, considerându-se că toți cetățenii Republicii Moldova beneficiază universal de drepturile și de obligațiile revenite. Relevante, în acest context, devin prevederile constituționale: [...apărarea Patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean...]. Incluziunea minorităților sexuale în Forțele Armate a întâmpinat aversiuni de-a lungul timpului, fapt recunoscut nu numai pe plan național, ci și pe plan internațional.
70. Astfel, pe arena globală sunt recunoscute 3 abordări ale fenomenului încorporării/ne-încorporării în Forțele Armate ale minorităților sexuale:
- ✓ **Incluziunea deplină a minorităților sexuale** – cu asigurarea politicilor de protecție a acestora împotriva abuzurilor/hărțuirilor;
  - ✓ **Adoptarea politicii „nu te întreb, nu îmi zici”** – apartenența la o minoritate sexuală nu este discutată sub niciun aspect, fiind recunoscută ca parte integrantă a vieții private a persoanei, care este absolvită de curiozitatea în mediul militar;
  - ✓ **Ne-incluziunea minorităților sexuale** – pe fundalul investiției încrederii că homosexualitatea este o tulburare de personalitate, poate provoca tensiuni în disciplina și în morala militară, poate avea impact negativ asupra coeziunii trupelor militare – cu mențiunea: fenomenele nu au fost probate și științific.
71. Pe fundalul disputelor inițiate, cu încrederea în faptul că Drepturile Omului pot fi respectate doar cu răspândirea practicilor de egalitate, incluziunea minorităților sexuale în Forțele Armate s-a intensificat tot mai mult, dar o asemenea abordare nu putea fi susținută decât prin:
- Înalta conduită a superiorilor unităților militare care inspiră încredere în campania toleranță zero în referința conduitelor discriminatorii;
  - Instituirea mecanismelor de depunere a plângerilor care semnaleză existența unor conduite discriminatorii – dotate cu instrumentarul de înregistrare, de asigurare a imparțialității și-a obiectivității cercetării, în deplina siguranță a ne-divulgării identității persoanei care a depus plângerea;
  - Sancționarea celor vinovați pentru alimentarea fenomenului discriminării;
  - Purtarea unor cursuri educative în mediul militar cu obiect: unitate prin diversitate.

72. În circumstanțele cauzei o abordare pro-incluzivă nu s-a remarcat, dimpotrivă s-a încercat tot mai mult centralizarea apartenenței sexuale a tânărului militar în termen. Mai mult, tachinări, atentate la integritatea fizică s-au făcut prezente în unitatea militară, propulsate de aversiunea față de identitatea sexuală a tânărului. Deși sub autoritatea factorilor de decizie, asemenea conduite urmau a fi stopate, în spiritul prevenirii unor incidente similare per viitor, măsuri/sanctiuni nu au fost aplicate. Este recunoscută puterea stereotipurilor existente în unitățile militare în referința minorităților sexuale și dificultatea integrării în asemenea mecanisme rigide, cu toate acestea, o abordare înaltă a fenomenului, o percepere a egalității în șanse și-a proeminenței Drepturilor și a Libertăților Omului urmează a se extinde sub autoritatea superiorilor unității militare, care țin a consolida disciplina militară și purtarea socială lipsită de cusur. Reprezentanții Statului sunt chemați, în primul rând, să înțeleagă și să aplice principiile non-discriminării, să dividă sfera drepturilor vieții private și să ocolească orice intruziune care vine în tulburarea exercitării lor.
73. Cazurile de intimidare sau de hărțuire pot fi greu dovedite dacă singura probă o reprezintă cuvântul soldatului sau dacă, într-o anumită unitate militară, un cult al tăcerii sau al solidarității contribuie la protejarea răufăcătorilor. La fel, atunci când agresorul este un ofițer superior, poate fi dificil pentru un subordonat să reacționeze sau să reclame, fără a fi învinovățit de insubordonare. În forțele armate, discriminarea sau hărțuirea sexuală și rasială pot fi facil răspândite. Ca și în cazul altor tipuri de reclamații, poate fi necesar ca instituțiile de tip Ombudsman, să acorde o atenție specială represaliilor ce decurg din faptul că reclamantul a semnalat problema¹⁷.
74. Cu privire la incluziunea tuturor categoriilor sociale, apte fizic și psihologic de a duce sarcina militară, urmează a se implementa sub formula unei politici clar definite, cu intervenții suficient de efective în cazul în care apar derapaje în înțelegerea universalității de drepturi și de obligații revenite individului. Doar sub aspectul pro-activării în accepțiunea egalității de șanse, putem transforma dezideratul toleranță zero față de discriminare într-o practică bine determinată.

Concluzii:

75. Realizarea serviciului militar obligatoriu nu reprezintă o formă de pedeapsă, ci o obligațiune constituțională. Durata acestui serviciu obligatoriu este de 12 luni pentru tinerii apti ce au atins vârsta de 18 ani+. Urmare, încadrarea în serviciul militar în termen nu înseamnă privarea de drepturi și libertățile fundamentale (cu anumite excepții legale). Mai degrabă, autoritățile publice militare au obligația să asigure tratament demn și nediscriminatoriu, siguranță și securitate persoanelor înrolate. Orice leziune, traumă sau alt incident grav cauzat în timpul executării serviciului militar pe timp de pace pe motive de război, abuz, violență sau alte forme violente și de pedeapsă trebuie înregistrat, investigat prompt și eficient, iar agresorii atrași la răspundere.
76. În ultimii ani, Armata Națională a fost deseori menționată în public pe aspecte ce țin de relații neregulate, acte de violență asupra militarilor, dezertări, acte discriminatorii, decese,

¹⁷ Instituțiile de tip Ombudsman pentru Forțele Armate. Benjamin S. Buckland, William Mcdermott. Disponibil la: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ombudsman_book_Romanian.pdf

suicide, etc. Aceste fapte arată că în sistemul militar există anumite probleme care urmează a fi remediate. În același timp, este oportun ca mecanismele de protecție a militarilor ce denunță faptele de abuz să fie eficiente, sigure și funcționale. Militarul – victimă trebuie să fie încrezut că problema expusă va fi soluționată prompt, corespunzător și că viața, sănătatea și siguranța acestuia nu va fi pusă în pericol. În aceeași ordine de idei, militarii prin contract trebuie să aibă suficiente pârghii de control și supraveghere.

77. În plus, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă *măsuri preventive*, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate.”¹⁸
78. În pct.10 al rezoluției nr.72/163 din 19 decembrie 2017, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a accentuat, în mod special, obligația statelor *de a întreprinde măsuri prioritare, decisive și efective, necesare prevenirii actelor de tortură, tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante*.

Urmare, a constatărilor grupului de lucru și a procesului de examinare a sesizării ex-officio, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile al.1, 2, art.24 a Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

Parlamentului R. Moldova: -

- 1) Să inițieze/ revină, cu respectarea procesului de transparență decizională și consultări publice cu privire la oportunitatea / necesitatea încorporării obligatorii a tinerilor cu vârsta de 18 ani în Armata Națională, fie trecerea completă graduală la serviciul militar profesionist în bază de contract;
- 2) Să aprobe modificări la actele normative ce țin de executarea serviciului militar a opțiunii de eliberare din serviciul militar a tinerilor încorporați ce „nu doresc/ sunt în incapacitate de a continua serviciul militar din aspecte psiho-emoționale, stare fizică”, etc.
- 3) Să includă prevederi ce țin de „protecția împotriva tuturor formelor de abuz, discriminare și alte forme de rele tratamente” a militarilor în Legea 162/2005 cu privire la statutul militarilor;
- 4) Să examineze oportunitatea modificării Legii 156/2007 cu privire la organizarea serviciului civil (de alternativă), prin completarea cu criteriul „orientare sexuală sau apartenența la o minoritate sexuală” de substituie a serviciului militar în termen cu cel civil;

Ministerului Apărării/ Marelui Stat Major al Armatei Naționale / Inspectoratului Militar: -

- 1) Să elaboreze și să remită OAP un plan de implementare a recomandărilor lansate în raportul respectiv;
- 2) Să realizeze un proces de informare a Avocatului Poporului (similar procuraturii) în scop de prevenire - cu privire la cazurile de deces, tentative de suicid, suicid, acte de violență

¹⁸ CtEDO, cauza Mouisel v. Franța, 2002.

între militari și față de militari; leziuni, traume, relații neregulate, cu indicarea datei, orei, circumstanțelor incidentului și acțiunilor întreprinse de unitatea militară în scopul remedierii situației;

- 3) Să plaseze informații pe panourile publice din toate unitățile militare despre adresa de contact a Oficiului Avocatului Poporului <http://ombudsman.md/contacte/>;
- 4) Să actualizeze panourile informative cu informație despre lista autorităților ce pot fi sesizate în caz de nereguli sau plângeri din afara unității militare, precum și mecanismul de adresare către aceste instituții;
- 5) Să examineze prompt și eficient toate cazurile și informațiile cu privire la pretinse abuzuri între militari și față de militari în termen;
- 6) Să realizeze inspecții regulate cu privire la condițiile de cazare, antrenament și domeniile ocupaționale ale militarilor în termen;
- 7) Să verifice mecanismul de asigurare a drepturilor civile militarilor în termen;
- 8) Să verifice și supravegheze mecanismul de depunere a plângerilor față de ofițerii Armatei Naționale;
- 9) Să instituie o linie fierbinte confidențială pentru militarii în termen, întru recepționarea sesizărilor cu privire la abuz, discriminare și alte forme de maltratare, umilire, etc în unitățile militare, ținând cont de faptul că sesizarea actuală în format electronic nu este accesibilă pentru militarii în termen, deoarece aceștia nu au acces la internet;
- 10) Anchetele militare realizate de Inspectoratul Militar au drept scop protecția militarilor și nu a imaginii Armatei naționale / conducerii acestora. Urmare toate anchetele militare trebuie să fie realizate prompt, onest, obiectiv și eficient.
- 11) Inspectorii militarii urmează să beneficieze de garanții de independență față de Șeful Marelui Stat Major, Ministrul Apărării, autoritățile executive și față de alți șefi ierarhici superiori în cazurile realizării investigațiilor de rezonanță. Prevederile art.14 a Legii 52/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare nu conțin suficiente garanții;
- 12) Toate unitățile militare trebuie să-și racordeze activitatea la Regulamentul cu privire la procedura de prevenire, identificare, înregistrare, raportare și examinare a cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și violență în bază de gen. În toate unitățile militare și subdiviziunile Ministerului Apărării și a Marelui Stat Major al Armatei Naționale trebuie să fie instituit Registrul de evidență a plângerilor/ sesizărilor cu privire la cazurile de discriminare, hărțuire sexuală și violență în bază de gen;
- 13) Să dezvolte programe de instruire în materia non-discriminării, având ca beneficiari, atât militarii, cât și organele de decizie din cadrul unităților militare. Cursurile vor antrena

subiecte privind: incluziunea categoriilor sociale în diverse servicii publice; instrumentele disponibile de protecție împotriva abuzurilor și-a variațiilor de hărțuire;

- 14) Să instituie mecanisme viabile de raportare a neregularităților prin accesibilizarea modalității de depunere a unei sesizări: lărgirea cercului de persoane care pot recepționa plângeri; menținerea posibilității de a depune sub anonim o sesizare; asigurarea confidențialității autorului sesizării în mediul militar; instituirea unui mecanism de remiterea imediată a informațiilor către organisme, care în virtutea specificului de activitate, pot oferi consultanță și asistență unității militare în lichidarea vulnerabilităților ridicate prin sesizare;
- 15) Să realizeze o inventariere a compatibilității încălțămintei (bocancilor) predate pentru uz militarilor. Portul încălțămintei nu trebuie să producă răni/ leziuni la membrele inferioare.
- 16) Să extindă activitățile ocupaționale pentru militarii în termen axate pe dezvoltare personală (leadership, comunicare, conflictologie, abilități personale, talente, discursuri motivaționale, programe de învățare online, deprinderi de viață, familie, gestionarea emoțiilor, lucrul în echipă, abilități IT, etc), animarea timpului liber, consiliere individuală și de grup (orientare și ghidare profesională, psihologică), psihoterapie, mentoring, coaching, etc.
- 17) Să realizeze ore educaționale/ cursuri de instruire a militarilor care ținesc spre consolidarea disciplinei militare, antrenând subiecte ca: denunțarea incidentelor în mediul militar; dezvoltarea toleranței zero față de tratamente inumane, degradante, discriminatorii. Se va miza pe antrenarea în procesul de instruire a experților aparținători ai științelor variate: drept, psihologie, sociologie, filozofie și nu numai;

Centrelor militare teritoriale:

- 1) Să ajusteze fișele de evaluare de pre-încorporare la necesitățile și problemele reale ale adolescenților;
- 2) Să verifice minuțios și cu diligență aptitudinile tinerilor cu vârsta de 18 ani cu referire la predispunerea spre executare a serviciului militar racordat la înțelegerea acestora a esenței și specificului serviciului militar;
- 3) Să monitorizeze starea psihologică și aptitudinile tinerilor în ascensiune;
- 4) Să adopte planuri de verificare profundă a situației individuale a tinerilor;
- 5) Să adopte decizii de încorporare bazate pe dezideratul umplerii calitative a Forțelor Armate cu resurse umane apte de a face față dificultății serviciului militar;
- 6) Să invite reprezentanți ai societății civile / reuniunilor de părinți pentru supravegherea procesului de evaluare a încorporării;
- 7) Să realizeze ore informative în toate instituțiile de învățământ/ profesionale cu elevii de 16-18 ani pentru informarea acestora cu privire la obligațiunile militare și specificul executării serviciului militar;

- 8) Să afișeze în incinta CMT/ SAM adresele de contact ale Oficiului Avocatului Poporului cu mențiunea „pentru plângeri împotriva acțiunilor/ inacțiunilor CMT/ SAM”.

Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat:

- 1) Să examineze oportunitatea includerii în lista beneficiarilor de asistență juridică primară gratuită a „militarilor în termen” și după caz, a „militarilor prin contract”, inclusiv cu realizarea de consultații juridice conform graficului sau regulate în unitățile militare, în contextul asigurării garanțiilor la apărare prevăzute de alin.4, art.9 a Legii 162/2005 cu privire la statutul militarilor.

Procuraturii Generale a R. Moldova / oficiilor teritoriale

- 1) Să revină la exercitarea controlului legalității în Armata Națională, aspecte omise în cadrul aprobării Legii nr.3/2016 cu privire la procuratură.
- 2) Să exercite urmărirea penală fără implicarea organelor de poliție, pe cauzele ce țin de infracțiunile militare;
- 3) Să monitorizeze legalitatea acțiunilor/ inacțiunilor în Armata Națională, inclusiv prin revizuirea oportunității revenirii la instituția „procuraturii militare” și re-introducerea unui subcapitol în acest sens, în raportul anual al Procuraturii Generale.

Având în vedere cele expuse supra, PROPUNEM:

- 1) A lua act de constatările raportului special;
- 2) A înceta examinarea sesizării din oficiu nr. 07-10/1 din 17/01/2022;
- 3) A remite Raportul special cu recomandări Parlamentului R. Moldova, Ministerului Apărării al R. Moldova, Inspectoratului militar al Ministerului Apărării, Procuraturii Generale a R. Moldova, Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Centrelor militare teritoriale pentru întreprinderea măsurilor de rigoare, conform competenței acestora și informării OAP cu privire la implementarea recomandărilor Avocatului Poporului;
- 4) A plasa Raportul special pe pagina oficială pentru informare și diseminare.

Executor:

Diana MAZNIUC,

Consultant superior, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,

Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /